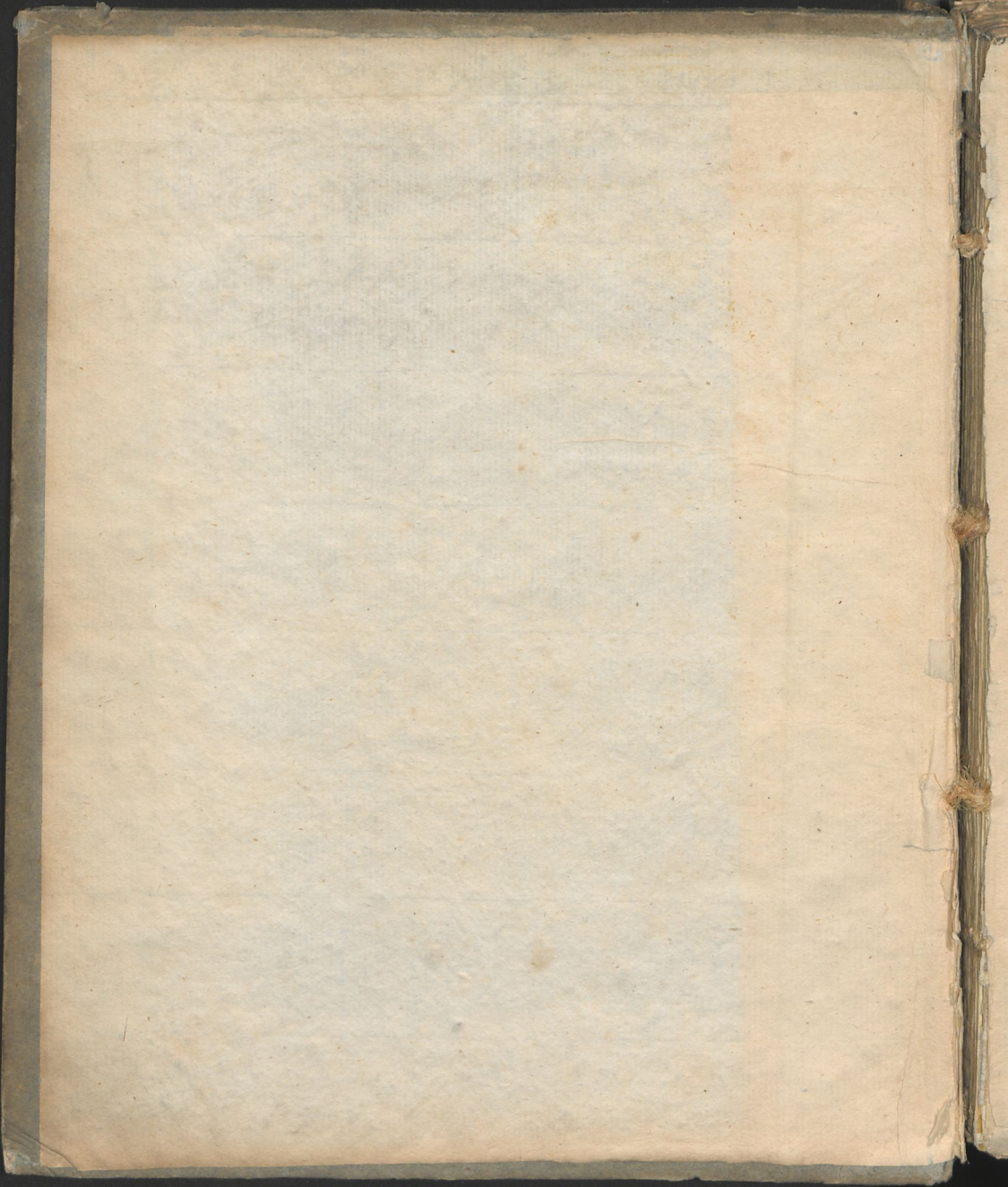

37

74

APOTHELIAM I
EX
SYNOCHO PVTRIDA
CONVALESCENTIVM

PRAESIDE
PETRO IMMANVELE HARTMANNO,

PHIL. ET MÈD. DOCT. PATHOLOG. THERAP. CHEM. ET BOTAN. PROF.
PVBL. ORDIN. ACAD. CAESAR. NAT. CVR. ET ELECTOR. MOGVNT. ER-
FVRT. SCIENT. VTIL. ITEMQVE SOCIETAT. BERGLINENS. NATVR.
SCRVTATOR. ET DVCAL. TEVTON. HELMSTAD. SODALE, ORDINIS
MEDICI HOC TEMPORE DECANO,

D. . IANVARIII CIOIOCCCLXXXV.
DOCTORIS MEDICI DIGNITATEM
LEGITIME CAPESSVRVS

PVBLICE DISCEPTABIT
AVCTOR
IOSEPHVS LAVRENTIVS LINK,
NISSENSIS SILESIVS.

TRAIECTI AD VIADRVN,
E TYPOGRAPHEO WINTERIANO

ATOPRETTAN
II
SYNOCHUS PENTADA

LEONARDUS WILHELMUS

1790

LEONARDUS WILHELMUS

LEONARDUS WILHELMUS
LEONARDUS WILHELMUS

V I R O

NOBILISSIMO ATQVE PRAECLARISSIMO

ERNESTO HARTMANNO

XENODOCHII EPISCOPALIS

ATQVE ELECTORALIS

QVOD NISSAE EST CONSTITVTVM

EPHORO ATQVE QVAESTORI FIDELISSIMO

PARENTI SVO OPTIMO INDVL-

GENTISSIMOQVE

SOLEMNE HOC,
STVDIORVM SVORVM
SPECIMEN

TANQVAM

PIETATIS ATQVE VENERATIONIS

PERENNE MONVMENTVM

D. D. D

FILIVS OBSEQVIOSISSIMVS

IOSEPHVS LAVRENTIVS LINK.

§. I.
Praemonenda.

C Medicorum clinicorum, tam accurato obseruandi studio, quam ingenua fide excellentium, nemo ignorat, eos, qui ex putrida synocho emergunt, longe aegrius tardiusque conualescere, quam istos, qui quamcunque aliam febrim, vel longius productam, sunt experti; hinc etiam fieri, vt siue ex chronicis, siue ex acutis morbis conualescentium curatio saepe numero taedii sit plenissima, et peculiarem medendi methodum requirat. Quae omnia cum et ego ipse, ante annum circiter ex putri synocho grauissime decumbens, sim expertus: sta-

A 3

tui,

tui, hanc ipsam seligere materiem, quam sollempni destinarem dissertationi, ex maiorum instituto pro capeffendis summis medicorum honoribus nunc foras edendae.

§. II.

Conualescentiae notio.

Vt autem intelligant lectores, quamnam conualescentiae nomini, (cui serioris acui vocabulo sit venia,) subiiciamus significationem, haec monebimus. Conualescentiae periodo comprehendimus illud tempus, quod inter morbi finem et perfectam virium restaurationem intercedit. Hinc etiam non semper adeo facile est, cum saepe leuis febricula in initio conualescentiae adsit, hoc ipsum determinare tempus: quandoquidem morbi duratio non semper eadem est, et ipsis subinde aegris morbi initium aequae incertum est, ac finis, adeoque conualescentiae exordium latet. Interim tamen errorem clinicum in hocce dubio statum committi non posse, vel exinde liquet, quod morbo notabiliter imminuto iisdem, sicuti prius, propinatis remediis, dosi tamen pariori, per aliquod tempus uti pergit medicus. Hinc optimus indicationum fons ex ipso morbo praegresso determinatur. Oportet autem medicum accurate nosse cuiuslibet morbi decursus terminum: alias dimittuntur

tur aegri pro sanis vix morbo superato; vnde recidivorum morborum, et saepe chronicorum languorum frequentes sunt ortus. Id, quod maxime in sexu sequiori contingere solet, si ordo catameniorum fuerit neglectus: nam in morbis plerumque anomala, parca, immo nulla observantur, et per semestrem saepe iam desunt. Quam ob rem hoc in casu cautiones quaedam sunt adhibendae, ne nos in errores praecipites demus. Quippe oportet medicum duorum triumve mensium rationes ex illis expiscari: an statim periodo recurrant? Sin minus, tandem medela opus est: alias ansa praebetur chlorosi, cachexiae, mensium anomaliis, fluori albo diuturno, aliisque malis oriundis. Idem valet in infantibus, si cura confirmatoria, roborantibus peragenda, tempore convalescentiae negligatur. Hic enim neglectus stamina diversorum morborum, saepe obstruorum, ponit.

§. III.

Periodus convalescentiae diversa.

Diversitatem quoque intercedere convalescentiae pro diversa morborum ratione, sic, ut per menses quandoque apotheraia sit protrahenda, quotidianis medicorum clinicorum observationibus edocemur. Atque haec imprimis de putridis malignis febribus valent: ex quibus aegrotantes nimis sero
con-

conualescunt, donec pristinus, tam mentis, quam corporis vigor est restitutus. Nam corpus morbo fractum solida debilitat, humorumque keneangiam aut cacochymiam inducit: siquidem vniuersim in nulla alia febre vires adeo sunt fractae, ac in synocho putri. Hinc etiam varia conualescentium deprehenduntur symptomata, quae nunc inquiremus.

§. IV.

Conualescentiae symptomata.

Symptomata potiora sunt febricula vespertina, nocturna: sudores nocturni largi; delirium mite, vespertinum et nocturnum; fatuitas et temulentia continua; animi deliquia corpore erecto; linguae conditio praeternaturalis eiusque sordes; pedum crurumque tumores; ciborum desiderium inexplebile; hysteralgia et hypochondriasis neruosa atque a sola eumetaplesia siue exquisitiori et nimis aucta irritabilitate, oriens; in sexu sequiori, menstrua anomala, tarda, parca, nulla; cacochymia chlorotica in feminis; ventriculi functio diuturna laesa. Nunc potiora seorsim sunt exponenda.

§. V.

Medendi methodus generatim.

Dictum est superius, cuiilibet morbo indiuiduo peculiarem adhiberi oportere; tempore conualescentiae,

riae, medelam. Id, quod maxime in synocho putri valet: quia in nulla alia febre tanta virium vitae est iactura. Namque conualescens ex febre inflammatoria simplici decimo quarto die adeo celeriter vires recuperat, vt octo dierum spatio vix animaduertas, illum aegrotasse; nam colore naturali iterum gaudet et iam singula sanitatis signa recepit. Quod neutiquam mireris, quia dicto in morbo vires vitae sunt auctae atque incitatae: e contrario vero in synocho putrida depressae.

§. VI.

Speciatim febriculae symptomaticae.

Inter symptomata potiora conualescentiae principatum obtinet febricula illa vespertina cum sudoribus profusis nocturnis, iis ceteroquin similibus, qui ab inducta per febres longas aut liberaliorem phlebotomiam keneangia oriri solent. Per somnum sub stragulis ita incalescunt, vt ter quaterue subinde indusia per noctem mutare cogantur, metuantque et aegri, et medicus, ne sint colliquatiui, a fomite purulento superstite inducti. Sed vanus profecto est metus, quia plerumque breui euanescent, et tantummodo vltimam crisin, quae per diaphoresin contingit, constituent. Hic est celebris ille status, in quo SYDENHAMVS equitationem adeo extollit. Alia res esset, si hi sudores in multas hebdomades protra-

B

he-

herentur: tunc essent veri colliquatiui, quia bonis humoribus corpus simul priuatur. Alia curationi, lex valet, vbi vomica latet: nam hoc in exemplo omne corporis, et maxime pulmonum, exercitium contraindicatur; quia morbum mirum, quantum auget, et citius vitae finem arcessit. Celeberimus SYDENHAMVS testatur: quod phthifici suae ciuitatis inceperint equitare, et omnes etiam singulique perierint. Saepe etiam ventriculi repletio huius febriculae causa est; nempe ob maiorem chyli in pulmones irruentis copiam: hinc sedulo monendi sunt aegri, ne vitium diaeteticum committant, sed vt saepius per diem cibos, parca ad hanc copia, et eupeptos adsumant; quo notabile tempusculum intercedat, dum digestio absoluitur. Si autem contigerit, vt diaetae vitium commiserint, tunc opus est purgantibus rhabarbarinis, aut etiam, si saburra sit mobilis, emeticis; prout sursum deorsumue cruditates turgent. Hinc vitia diaetae cane peius et angue sunt vitanda, euacuata autem saburra primae viae probe roborandae, ne adeo facile denuo a cibo paullo largiori offendantur.

§. VII.

Delirii et fatuitatis.

Delirium et fatuitatem raro post putridas febres obseruari, sed maxime hysteriis et hypochondriacis
ob

ob eumetaplesiam nimiam proprium esse, licet non furiosum, per experientiam constat. Hic medicos SYDENHAMVS monet, ne huiusmodi aegrotis medicinam alias solitam faciant, quia sua sponte pedetentim cedit, adhibita nempe apta diæta restaurante, vigoremque confirmante. Nam oritur ex humorum vapiditate spirituuniquè atonia. Hinc conuenit optime vinum Budense omni bihorio ad duo cochlearia haustum.

§. VIII.

Temulentiae et animi deliquii.

Temulentiam et animi deliquium corpore praefertim erecto obseruari, et pro causa ingentem debilitatem agnosci, satis inter medicos constat. Quae symptomata optime praecauentur, si conualescentes vestibus induti supra lectum decumbant.

§. IX.

Linguae sordium.

Linguae conditionem praeternaturalem etiam hic animaduerti oportere, nemo est, qui dubitat; licet non semper obseruetur, et raro contingat, vt materies glutinosa vna cum sordibus ex albo flauescens, tempore conualescentiae, deprehendatur, viribus inprimis iam firmatis et restauratis. Hinc

multi, forte minus attenti, labuntur in errorem, ut huiusmodi sordes in lingua obuias pro signo saburrae gastricae habeant, et eandem aut emetico, aut purgante exterminare conentur. Nam his euacuationibus hae sordes, ob ventriculi debilitatem, augentur: quae alioquin tempore, et viribus vitae restauratis, et roborato systemate gastrico sua sponte euanescent. Nam certa ac indubitata est observatio per gastricas euacuationes maiorem fieri nisum ad systema gastricum, hoc est, ventriculum, oesophagum, intestina, faucesque et linguam hinc sordescere. Quae conditio, ut supra iam monui, pauxillo vini emendari potest.

§. X.

Pedum oedematosorum.

Post omnes morbos diuturnos febriles conualescentiae tempore tumores pedum plerumque observantur: frequentius tamen post synochum putridam, dum obambulare incipiunt aegri. Quam ob causam ex metu lectum raro deserunt, corporisque exercitium, quod tamen omnium accommodatissimum esset, intermittunt. Tametsi enim hic tumor sub corporis exercitio increfcit, periculi tamen expertus est: hinc persuadendi sunt aegri, ut motum a minimo, id est pederentim, inchoent, ne simul et semel tumor euanescat. Haud infrequens enim est observatio,

uatio, si contrarium committunt conualescentes, fieri saepe numero metastasin ad partes nobiles, aegrosque dein ex apoplexia interire. Quod in nosocomio practico Viennae saepius obseruauit.

§. XI.

Famis caninae.

Saluti valdopere insidiosum symptoma et plurimarum recidiuarum scaturigo est famis canina, per decem quatuordecimque dies perdurans: quae nouam saburram in ventriculo denuo collectam denotat. In hoc casu medicum oportet subuenire fugienti hosti rhabarbarinis: nam seducuntur alioquin aegri, ut maiorem ciborum copiam, quam vires ventriculi perferre possunt, assumant. Proinde assumendam ciborum copiam determinari conuenit; iuuat quoque, frequenter per diem, sed parce, non simul et semel, et quidem eupeptos adsumere cibos. Potest quoque dari potus coffeae cum lacte ter quaterque per diem, aut etiam infusum corticis peruuiiani cum lacte.

§. XII.

Hysteralgiae et hypochondriasis.

Hysteralgiam et hypochondriasin neruofam ad fynochi putridae symptomata referri, et quidem hominibus nerueo systemate adeo exquisite sentiente

praeditis, esse quasi proprium, vt a minimo strepitu mirum! quantum iracundia excandescant; a ianna aut fenestra aperta mire sibi timeant, statimque cordis palpitationes experiantur cum pulsibus arteriarum celerrimis et vix numerandis, vrinisque spasticis et largis. Vnde patet terrificum potius, quam periculosum esse symptoma vtrumque: quod optime infuso corticis peruuiani frigido, addito syrupo grato aromate praedito, v. c. cinnamom. menthae, et ceter. dispelli potest.

§. XII.

Laesae ventriculi functionis.

Ventriculi diu laesa functio memoratu adhuc est digna. Dantur enim conualescentes, qui pristinum ventriculi robur recuperare nequeunt, sed bradypepsia diu laborant: cuius ratio nulla alia est, quam male curata febris putrida: quod neuiquam in rite et secundum artis regulas bene tractata huius generis febre contingit. Est enim signum colluuei crudae superstitis, et non probe exterminatae. Hinc his incommodis opponuntur amara rhabarbarina, dosi tamen exigua propinata; biles animalium inspissatae; vinum rubrum modice potum; diaera eupepta et restaurans, cibique parce, sed frequenter assumti, et aromate praediti; crurum frictiones, siccae

ficcae, aromaticae. Porro vectio curru equoque, rusticatio, aërisque renouatio valde hic conueniens est. Plurima enim Viennae me docuerunt obseruata: cephalalgiam deliriumque in synocho putri mirum, quantum esse alleuata, quotiescunque renouatus admitteretur aër, sed ad gratam aegri sensationem, non ad Thermometri mensuram. Quid? quod medici clinici, fide summe digni, confirmant: quod, febre putrida rite curata, haud raro simul variae aliorum morborum reliquiae, alias immedicabiles aut saltem summe refractariae, exacte tollantur, immo interdum tota idiosyncrasia immutetur. Quod quidem non soli feбри, sed medendi etiam methodo, morbi tempore efficaciori, adscribendum videtur. Atque haec de apotherapia ex synocho putrida conualescentium instituto nostro conuenienter et satis sint dicta.

THESES

THESES MISCELLAE.

I.

Somnus in morbi statu est malus et morbosus.

II.

Frigus extremorum, cum sudoribus frigido-viscidis et in magnas guttas collectis, non semper est signum instantis mortis.

III.

Oculus, oculo maior et velut puluerulentus, praebet certissimum letalitatis signum.

IV.

Camphora in summa virium vitalium prostratione cum frigore extremorum est optimum remedium.

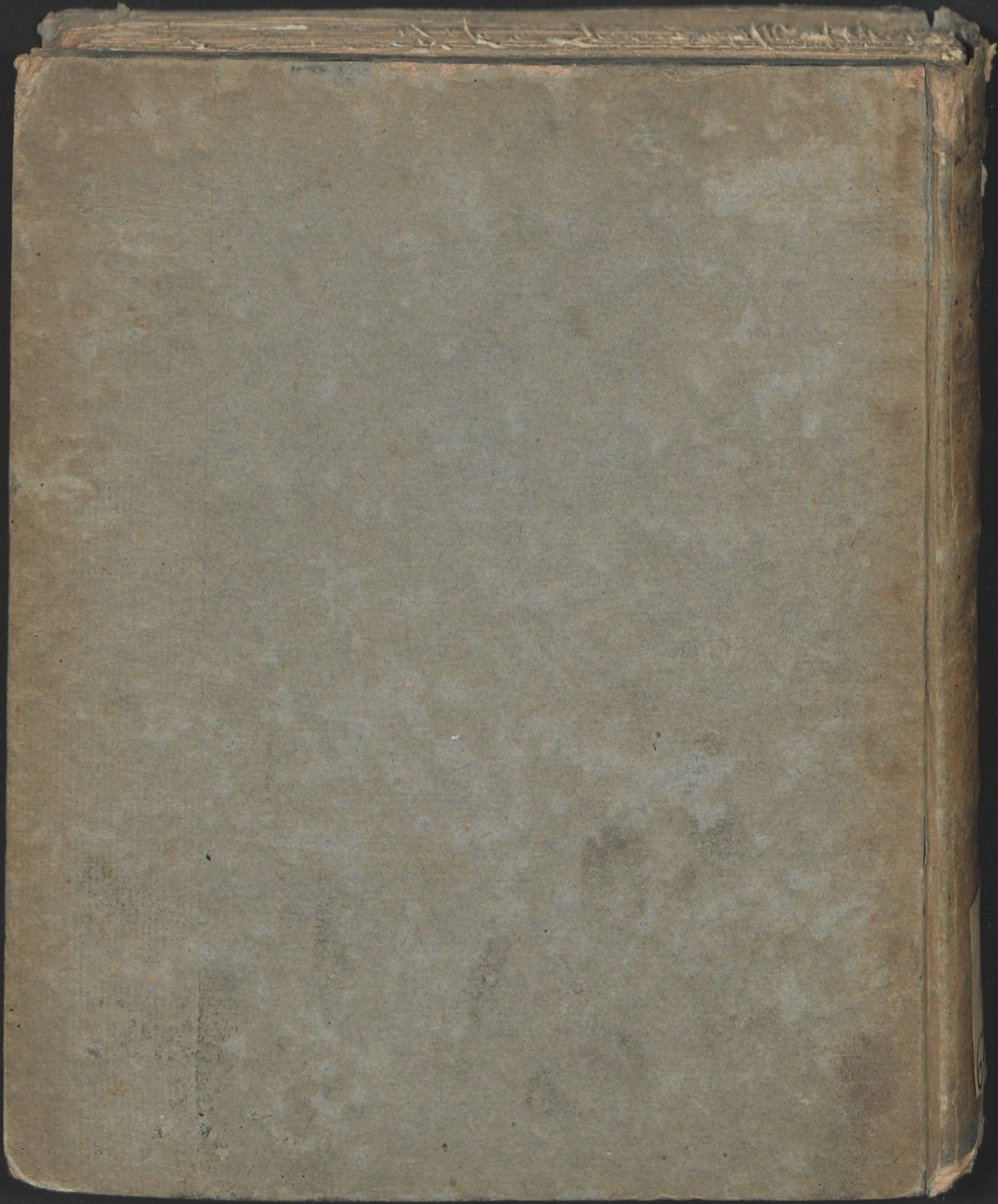
V.

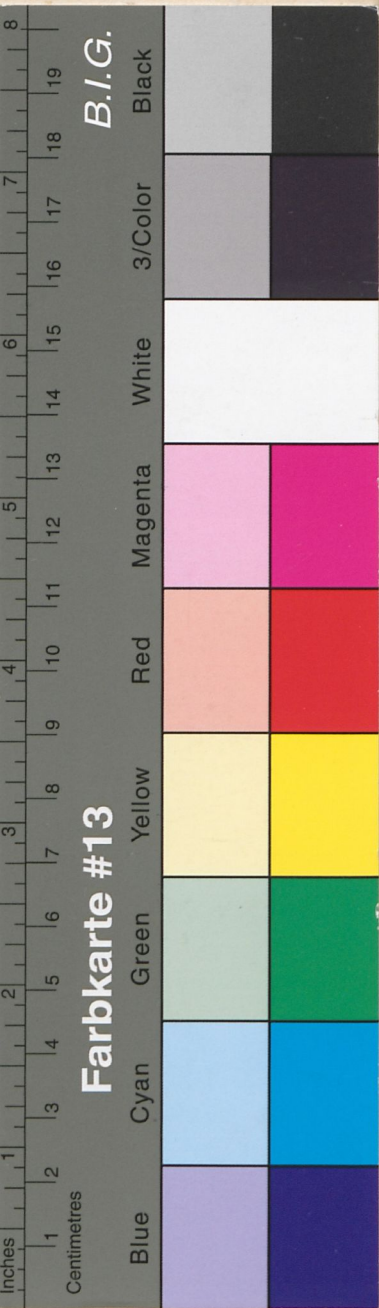
Vroscopia et pulsus saepe medicum fallunt.

VI.

Emesis absque praedispositione, praesertim in homine plethorico excitata, semper nocet.

74

APOTHERAPIAM
EX
SYNOCHO PVTRIDA
CONVALESCENTIVM

PRAESIDE
PETRO IMMANVELE HARTMANNO,

PHIL. ET MED. DOCT. PATHOLOG. THERAP. CHEM. ET BOTAN. PROF.
PVBL. ORDIN. ACAD. CAESAR. NAT. CVR. ET ELECTOR. MOGVNT. ER-
FVRT. SCIENT. VILL. ITEMQVE SOCIETAT. BEROLINENS. NATVR.
SCRVTATOR. ET DVCAL. TEVTON. HELMSTAD. SODALE, ORDINIS
MEDICI HOC TEMPORE DECANO,

D. . IANVARIJ CIOIOCCCLXXXV.
DOCTORIS MEDICI DIGNITATEM
LEGITIME CAPESSVRVS

PVBLICE DISCEPTABIT
AVCTOR
IOSEPHVS LAVRENTIVS LINK,
NISSENSIS SILESIVS.

TRAIECTI AD VIADRVN,
E TYPOGRAPHEO WINTERIANO

